

TANTÁRGYI TEMATIKA

<p>Tantárgy neve: A magyar nyelv rendszertörténete I-II.</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN504, BTMMN508 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p> <p>Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet</p> <p>Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)</p>
<p>Tárgyfelelős (név, beosztás): B. Gergely Piroska professor emeritus</p>	
<p>Tantárgyi egység: A magyar nyelv rendszertörténete I.</p>	
<p>Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN504 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>	
<p>Javasolt félév: 2., 3. (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan szám mindig ősz, páros szám tavaszi félévet jelent.)</p>	<p>Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
<p>Óraszám/hét: 2 előadás, 2 konzultáció (A nappali képzés heti óraszámja 15 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a nappali tagozatos féléves órázámhoz mindig az egyharmada: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)</p>	<p>Számonkérés módja (a/gy/k/b): kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés</i> ill. az <i>Értékelés</i> pontoknál.)</p>
<p>Kreditpont: 2</p>	<p>Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)</p>
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (3–4 mondatban összefoglalva): A tantárgy célja, hogy a hallgatót megismertesse a magyar nyelv rendszertörténetének fejlődésével két egymásra épülő előadásban. <i>A magyar nyelv rendszertörténete I.</i> előadás témái: a nyelv mint jelrendszer, zárt és nyílt rendszerek sajátosságai; az ősmagyar kori hangrendszer változásai, az ómagyar kori hangrendszer változásai, a középmagyar kori hangrendszer változásai; a névszó- és ige- és igetövek rendszertörténete; a névszó- és igeragozási rendszer fejlődéstörténete; igejelek, névszójelek; a képzőrendszer átstrukturálódása; lexémák grammatikalizálódása; szófaji rendszerünk fejlődéstörténete.</p>	
<p>Tantárgyi egység tematikus leírása 12–15 heti bontásban:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A nyelv mint jelrendszer, zárt és nyílt alrendszerek a nyelvben. 2. A hangváltozások okai és típusai. 3. Az ősmagyar kori magánhangzórendszer fejlődéstörténete. 4. Az ómagyar kori magánhangzórendszer fejlődéstörténete. 5. Az ősmagyar kori mássalhangzórendszer fejlődéstörténete. 6. Az ómagyar kori mássalhangzórendszer fejlődéstörténete. 7. A középmagyar kori magán- és mássalhangzórendszer fejlődéstörténete. 8. A névszótövek rendszere, változásuk hangtörténeti okai. 9. Igetövek rendszere, változásuk hangtörténeti okai. 10. A névszójelek fejlődéstörténete. 11. Az igejelek fejlődéstörténete. 12. A képző rendszerünk átstrukturálódása a különböző nyelvtörténeti korszakokban. 13. Képzéssel összefüggő szófajbeli változások. 	
<p>Félévközi számonkérés módja (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.): kollokvium</p>	
<p>Értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K</p>	

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgálhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- *A magyar nyelv történeti nyelvtana I, II/1, II/2*, főszerk. BENKŐ Loránd, Bp., Akadémiai, 1991, 1992, 1995.
- S. HÁMORI Antónia, *Az eredeti és a másodlagos szófaji kettősség néhány kérdése*, MNy, 1983, 429–445.
- *Magyar nyelvtörténet*, szerk. KISS Jenő, PUSZTAI Ferenc, Bp., Osiris Kiadó, 2003. Helyesírás-történet, Hangtörténet, Morfématörténet, Szófajttörténet.
- *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből*, szerk. KISS Jenő, SZÜTS László, Bp., Akadémiai, 1991.
- ZELLIGER Erzsébet, *Gondolatok a magyar nyelvtörténet szociolingvisztikai szempontú megközelítéséhez*, MNy, 1999, 505–512.

Ajánlott irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- Theodora BYNON, *Történeti nyelvészet*, Bp., Osiris Kiadó, 1997.